

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
VIỆN NGÂN HÀNG – TÀI CHÍNH VÀ KHOA TOÁN KINH TẾ
BỘ MÔN NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI – BỘ MÔN TOÁN TÀI CHÍNH

Đồng Chủ biên: PGS.TS. Phan Thị Thu Hà
PGS.TS. Lê Thanh Tâm
TS. Hoàng Đức Mạnh

Bài giảng

QUẢN TRỊ RỦI RO

(Tái bản lần thứ nhất)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
2019

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
VIỆN NGÂN HÀNG - TÀI CHÍNH VÀ KHOA TOÁN KINH TẾ
BỘ MÔN NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI - BỘ MÔN TOÁN TÀI CHÍNH

Đồng Chủ biên: PGS.TS. Phan Thị Thu Hà
PGS.TS. Lê Thanh Tâm
TS. Hoàng Đức Mạnh

Bài giảng
QUẢN TRỊ RỦI RO
(Tái bản lần thứ nhất)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
2019

CÁC TÁC GIẢ THAM GIA THEO CHƯƠNG

Chương 1	PGS.TS. Phan Thị Thu Hà ThS. Cao Đông Hưng ThS. Lê Thị Như Quỳnh
Chương 2	TS. Hoàng Đức Mạnh NCS.ThS. Trần Chung Thủy
Chương 3	PGS.TS. Lê Thanh Tâm TS. Hoàng Đức Mạnh NCS.ThS. Trần Chung Thủy ThS. Nguyễn Thành Trung
Chương 4	TS. Phùng Thanh Quang TS. Trần Phước Huy ThS. Phạm Thị Nga ThS. Nguyễn Thị Liên
Chương 5	PGS.TS. Ngô Văn Thứ TS. Đỗ Hoài Linh ThS. Trần Trọng Phong ThS. Nguyễn Thị Thu Trang ThS. Đinh Thị Hồng Thêu
Chương 6	ThS. Lê Phong Châu TS. Trương Thị Hoài Linh ThS. Khúc Thế Anh

MỤC LỤC

Trang

Chương 1

TỔNG QUAN VỀ QUẢN TRỊ RỦI RO TRONG CÁC ĐỊNH CHẾ TÀI CHÍNH

	5
1.1. Hệ thống chế tài chính	5
1.2. Các loại định chế tài chính	6
1.2.1. Tổ chức tín dụng	8
1.2.2. Tổ chức tài chính khác	11
1.3. Rủi ro trong định chế tài chính	14
1.3.1. Khái niệm về rủi ro	14
1.3.2. Phân loại rủi ro	15
1.4. Quản trị rủi ro trong định chế tài chính	17
1.4.1. Khái niệm về quản trị rủi ro	17
1.4.2. Quy trình quản trị rủi ro	17
Tóm tắt chương	24
Từ khóa	24
Tài liệu tham khảo	25
Câu hỏi ôn tập	26

Chương 2

MỘT SỐ MÔ HÌNH ĐO LƯỜNG RỦI RO

	27
2.1. Giới thiệu về đo lường rủi ro	27
2.2. Mô hình đo lường tổn thất	29
2.2.1. Độ dao động	30
2.2.2. Mô hình VaR	30
2.2.3. Mô hình ES	39

2.3. Mô hình ước lượng xác suất	41
2.3.1. Mô hình Logit	41
2.3.2. Mô hình Probit	43
2.3.3. Mô hình Merton-KMV	44
2.4. Mô hình phân tích khác biệt	50
2.4.1. Phương pháp hình học	50
2.4.2. Phương pháp xác suất	52
2.5. Mô hình chuỗi thời gian	52
2.5.1. Mô hình san mũ	53
2.5.2. Mô hình ARIMA	54
2.5.3. Mô hình ECM	55
2.5.4. Mô hình dự báo độ dao động	55
Tóm tắt chương	58
Thuật ngữ	59
Câu hỏi và bài tập	60
Tài liệu tham khảo	61

Chương 3

QUẢN TRỊ RỦI RO LÃI SUẤT	63
3.1. Tổng quan về rủi ro lãi suất	63
3.1.1. Lãi suất	63
3.1.2. Rủi ro lãi suất	65
3.2. Quản trị rủi ro lãi suất	66
3.2.1. Nhận diện rủi ro lãi suất	66
3.2.2. Đo lường rủi ro lãi suất	67
3.2.3. Giám sát/phòng ngừa rủi ro lãi suất	88
Tóm tắt chương	98
Từ khóa	99
Câu hỏi và bài tập	100
Tài liệu tham khảo	104

Chương 4	
QUẢN TRỊ RỦI RO TỶ GIÁ	105
4.1. Một số vấn đề chung về rủi ro tỷ giá	105
4.2. Quản trị rủi ro tỷ giá	108
4.2.1. Nhận diện rủi ro tỷ giá	108
4.2.2. Đo lường rủi ro tỷ giá	111
4.2.3. Giám sát rủi ro tỷ giá	129
Tóm tắt chương	145
Từ khóa	145
Câu hỏi và bài tập	146
Tài liệu tham khảo	150

Chương 5	
QUẢN TRỊ RỦI RO TÍN DỤNG	151
5.1. Tổng quan về quản trị rủi ro tín dụng	151
5.1.1. Khái niệm	151
5.1.2. Phân loại rủi ro tín dụng	152
5.1.3. Nguyên nhân của rủi ro tín dụng	153
5.1.4. Hậu quả của rủi ro tín dụng	155
5.2. Quản trị rủi ro tín dụng	158
5.2.1. Khái niệm	158
5.2.2. Nhận biết rủi ro tín dụng	159
5.2.3. Đo lường rủi ro tín dụng	161
5.2.4. Giám sát	199
5.2.5. Xử lý	204
Tóm tắt chương	210
Từ khóa	211

Câu hỏi và bài tập	212
Tài liệu tham khảo	215

Chương 6

QUẢN TRỊ RỦI RO THANH KHOẢN	217
6.1. Rủi ro thanh khoản	218
6.1.1. Khái niệm	218
6.1.2. Nguyên nhân của rủi ro thanh khoản	220
6.1.3. Hậu quả của rủi ro thanh khoản	223
6.2. Quản trị rủi ro thanh khoản	225
6.2.1. Mục tiêu	225
6.2.2. Chiến lược quản trị thanh khoản	226
6.3. Quy trình quản trị thanh khoản	234
6.3.1. Bước 1: Lựa chọn chiến lược quản trị thanh khoản	234
6.3.2. Bước 2: Lập kế hoạch và phê duyệt kế hoạch nguồn vốn và sử dụng vốn để xác định cung thanh khoản và cầu thanh khoản (nhận diện thanh khoản)	234
6.3.3. Bước 3: Lập kế hoạch dòng tiền để xác định khe hở thanh khoản (đo lường thanh khoản)	235
6.3.4. Bước 4: Xử lý thanh khoản (thực hiện kế hoạch dòng tiền)	236
6.4. Thử nghiệm các tình huống trong điều kiện khó khăn (stress-testing)	236
Tóm tắt chương	239
Từ khóa	239
Câu hỏi và bài tập	240
Tài liệu tham khảo	242
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	249

LỜI CẢM ƠN

Tập thể tác giả xin chân thành cảm ơn Ban Giám Hiệu và các phòng ban liên quan,... đã tạo điều kiện để hai bộ môn Ngân hàng Thương mại và Toán Tài chính được biên soạn cuốn bài giảng này.

Chúng tôi gửi lời cảm ơn sâu sắc tới lãnh đạo Viện Ngân hàng - Tài chính và Khoa Toán Kinh tế đã tạo điều kiện về thời gian và cơ sở vật chất, động viên các thành viên của hai bộ môn hợp tác chặt chẽ trong quá trình biên soạn.

Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn các nhận xét sâu sắc và xác đáng, các đóng góp hữu ích của hai nhà phản biện là GS.TS. Nguyễn Quang Dong và PGS.TS. Nguyễn Thị Minh Huệ để cuốn bài giảng của chúng tôi được hoàn thiện hơn.

Hà Nội, ngày 01 tháng 6 năm 2016

Tập thể tác giả

LỜI GIỚI THIỆU

Các định chế tài chính như ngân hàng, công ty chứng khoán, công ty bảo hiểm, quỹ đầu tư,... đóng vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế thông qua huy động, phân bổ có hiệu quả các nguồn tài chính cho các ngành, các lĩnh vực. Bên cạnh mục tiêu tăng trưởng, các định chế tài chính cũng luôn phải quan tâm đến mục tiêu quản trị rủi ro. Có thể khẳng định, quản trị rủi ro như rủi ro thị trường, rủi ro tín dụng, rủi ro thanh khoản,... góp phần đảm bảo cho hoạt động kinh doanh của tổ chức đi đúng hướng, bảo vệ uy tín, thương hiệu và lợi nhuận, quyết định sự phát triển bền vững của các định chế tài chính, cũng như của cả nền kinh tế.

Cuốn Bài giảng Quản trị rủi ro trong các định chế tài chính được biên soạn bởi hai bộ môn - Bộ môn Ngân hàng Thương mại và Bộ môn Toán Tài chính, Trường Đại học Kinh tế quốc dân - cung cấp khối kiến thức cơ bản và nâng cao về quản trị rủi ro, kết hợp lý thuyết chung với thực tiễn của các định chế tài chính Việt Nam. Cuốn bài giảng tập trung trình bày nguyên lý quản trị rủi ro theo thông lệ tốt nhất, với nguyên tắc của Basel, ứng dụng các mô hình toán/kinh tế lượng để đo lường rủi ro và ước lượng tổn thất trong hoạt động kinh doanh của các định chế tài chính Việt Nam. Cuốn bài giảng là sự hợp tác đầu tiên của các thầy, cô giáo hai bộ môn Ngân hàng thương mại và Toán tài chính. Sự hợp tác này tạo nên nhiều điểm lý thú trong nội dung bài giảng, cũng như quá trình giảng dạy môn học.

Kết cấu cuốn bài giảng gồm 06 chương:

Chương 1: Tổng quan về các định chế tài chính

Chương 2: Các mô hình đo lường rủi ro

Chương 3: Quản trị rủi ro tín dụng

Chương 4: Quản trị rủi ro tỷ giá

Chương 5: Quản trị rủi ro lãi suất

Chương 6: Quản trị rủi ro thanh khoản.

